

**WSZYSTKO,
CO TRZEBA WIEDZIEĆ!**

- czym jest strategia wojskowa?
- cele, sposoby, środki i ryzyko związane ze strategią
- strategia a zasady sztuki wojennej

Antulio J. Echevarria II

STRATEGIA WOJSKOWA

Tłumaczenie Robert Rosa

ORIGINAL ENGLISH
LANGUAGE EDITION BY
OXFORD
UNIVERSITY PRESS

**> KRÓTKIE
WPROWADZENIE**

STRATEGIA WOJSKOWA

> KRÓTKIE
WPROWADZENIE

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO

Antulio J. Echevarria II

STRATEGIA WOJSKOWA

Tłumaczenie Robert Rosa

ORIGINAL ENGLISH
LANGUAGE EDITION BY
OXFORD
UNIVERSITY PRESS

> KRÓTKIE
WPROWADZENIE

Łódź 2026

Tytuł oryginału: *Military Strategy: A Very Short Introduction, Second Edition*

Rada Naukowa serii *Krótkie Wprowadzenie*

*Jerzy Gajdka, Ewa Gajewska, Krystyna Kujawińska Courtney
Aneta Pawłowska, Piotr Piotrowski, Maciej Potz, Piotr Stalmaszczyk
Wojciech Woźniak*

Redaktorzy inicjujący serii *Krótkie Wprowadzenie*

Urszula Dzieciatkowska, Agnieszka Kałowska-Majchrowicz

Tłumaczenie

Robert Rosa

Recenzja tłumaczenia

Andrzej Dawidczyk

Redaktor Wydawnictwa UŁ

Dorota Stępień

Korekta techniczna

Wojciech Grzegorzczak

Skład i łamanie

AGENT PR

Projekt okładki

Monika Rawska

Military Strategy: A Very Short Introduction, Second Edition was originally published in English in 2024. This translation is published by arrangement with Oxford University Press. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego is responsible for this translation from the original work and Oxford University Press shall have no liability for any errors, omissions or inaccuracies or ambiguities in such translation or for any losses caused by reliance thereon.

© Oxford University Press 2013, 2024

© Copyright for this edition by Uniwersytet Łódzki, Łódź 2026

© Copyright for Polish translation by Robert Rosa, Łódź 2026

<https://doi.org/10.18778/8445-026-0>

Publikacja sfinansowana ze środków Wydawnictwa Uniwersytetu Łódzkiego

Wydane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego

Wydanie I. W.11768.25.0.M

Ark. wyd. 7,1; ark. druk. 10,25

ISBN 978-83-8445-025-3

e-ISBN 978-83-8445-026-0

ISBN Oxford University Press (paperback) 9780197760154

ISBN Oxford University Press (epub) 9780197760178

Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego

90-237 Łódź, ul. Jana Matejki 34A

www.wydawnictwo.uni.lodz.pl

e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl

tel. 42 635 55 77

Spis treści

Strategia wojskowa w środowisku bezpieczeństwa pierwszej połowy XXI wieku. Wstęp do wydania polskiego (<i>Robert Rosa</i>)	7
Spis ilustracji	13
Prolog	15
1. Czym jest strategia wojskowa?	17
2. Zniszczenie i manewr	29
3. Wyniszczanie i wyczerpywanie	47
4. Odstraszenie i przymus	67
5. Terror i terroryzm	87
6. Dekapitacja i celowe zabijanie	107
7. Zwycięstwo bez walki: informacja i cyberwładza	125
8. Czynniki sukcesu i niepowodzenia strategii wojskowej	139
Bibliografia	147
Dalsze lektury	149
Indeks	161

Strategia wojskowa w środowisku bezpieczeństwa pierwszej połowy XXI wieku. Wstęp do wydania polskiego

Do rąk polskiego czytelnika trafia kolejny tom z serii Krótkie Wprowadzenie, wydawanej przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, który wcześniej ukazał się w prestiżowej serii *Very Short Introductions* publikowanej przez Oxford University Press. Jest on poświęcony problematyce strategii wojskowej. Stanowi go przekład drugiego wydania dzieła *Military Strategy: A Very Short Introduction* autorstwa Antulia Josepha Echevarrii II. To książka dotycząca bardzo ważnego obszaru funkcjonowania państwa i instytucji z nim związanych, ponieważ przyjęcie dobrej strategii, w tym strategii wojskowej, jest bardzo ważnym determinan-tem sukcesu. Z tego powodu tematyka poruszana w tej publikacji cieszy się nieustannym zainteresowaniem wielu osób. Ponadto warto podkreślić, że pojęcie strategii występuje w wielu różnych dziedzinach nauki, nie tylko w tych związanych bezpośrednio z bezpieczeństwem.

Książka jest adresowana do osób pragnących pogłębić swą wiedzę z zakresu wojskowości, ze szczególnym uwzględnieniem strategii wojskowej. Będzie ona dobrym źródłem informacji zarówno dla czytelników, którzy dopiero zaczynają poznawać prezentowane zagadnienia, jak i dla tych, którzy posiadają już ugruntowane poglądy dotyczące przedstawianego tematu.

Uporządkowane, spójne i całościowe ujęcie omawianej problematyki pozwoli im lepiej zrozumieć istotę oraz znaczenie strategii wojskowej w osiąganiu celów politycznych i strategicznych.

O wartości tej publikacji świadczy nie tylko prezentowana w niej problematyka, lecz także doświadczenie i wiedza autora w przedstawionym obszarze. Antulio J. Echevarria II (ur. 1959) służył w Siłach Zbrojnych Stanów Zjednoczonych. Obecnie jest redaktorem naczelnym wydawnictwa US Army War College Press, które wydaje również czasopismo „Parameters”. Ukończył Akademię Wojskową Stanów Zjednoczonych, Kolegium Dowództwa i Sztabu Generalnego Armii Stanów Zjednoczonych oraz Kolegium Wojenne Sił Zbrojnych Stanów Zjednoczonych. Doktoryzował się z historii nowożytnej na Uniwersytecie Princeton. Jest autorem sześciu książek: *After Clausewitz* (2001), *Imagining Future War* (2007), *Clausewitz and Contemporary War* (2007), *Reconsidering the American Way of War* (2014), *Military Strategy: A Very Short Introduction* (2017) oraz *War's Logic: Strategic Thought and the American Way of War* (2021). Napisał również ponad sto artykułów i monografii z zakresu myślenia strategicznego oraz teorii i historii wojskowości. W latach 2000–2001 był stypendystą Fulbrighta NATO, a w latach 2011–2012 – Visiting Research Fellow na Uniwersytecie Oksfordzkim. Jest pracownikiem naukowym w Instytucie Badań nad Polityką Zagraniczną oraz adiunktem w Instytucie Wojny Nowoczesnej. Wcześniej profesor Echevarria był kierownikiem Katedry Studiów Wojskowych im. Elihu Roota w US Army War College, a także zajmował się krytyczną analizą współczesnej myśli strategicznej Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej dla Cambridge University Press. Przedstawiona sylwetka i dotychczasowe osiągnięcia autora niech będą zachętą do zapoznania się z jego dorobkiem naukowym oraz wnioskami z badań, które zostały przedstawione w tej publikacji.

Prezentowana książka stanowi syntetyczne opracowanie tego, czym jest strategia wojskowa oraz nie tylko obrazuje jej znaczenie w kontekście osiągniętych celów, lecz także uwypukla konieczność posiadania określonych zdolności niezbędnych do

przyjęcia najlepszej możliwej strategii. Wartością dodaną przedstawionej publikacji jest wskazanie przez autora ryzyka wynikającego z przyjęcia takiej, a nie innej strategii.

W pierwszej kolejności autor podjął się próby zdefiniowania pojęcia strategii. Jest to punkt wyjściowy do zrozumienia istoty tego terminu, tym bardziej że w świetle mnogości jego definicji granica pomiędzy pojęciem strategii a pojęciem strategii wojskowej może być niejasna. Echevarria podkreśla, że ostatecznie strategia wojskowa jest warunkowana tak zwaną wielką strategią, która współcześnie dotyczy strategii sojuszniczej, koalicyjnej lub państwowej, a nie odwrotnie. Strategia wojskowa przyjmuje zatem pozycję strategii sektorowej w działalności państwa. Autor zwraca uwagę, że obecnie strategię wojskową przedstawia się, stosując następujący schemat: cele – sposoby ich osiągnięcia – środki ich osiągnięcia – ryzyko związane z przyjęciem danej strategii, a co za tym idzie, z prowadzeniem działań charakterystycznych dla tejże strategii. Jest to typowy paradygmat planistyczny nawiązujący do racjonalizmu technicznego. Podejście to ukierunkowuje tok myślenia i analiz prowadzących do opracowania najtrafniejszych założeń strategii wojskowej.

Strategia wojskowa stanowi niejako *spiritus movens* koncepcji osiągnięcia celów, jednak nie może ignorować pewnych ogólnie przyjętych norm dotyczących przygotowania i działania wojsk, które ujęte są w zasadach sztuki wojennej. Echevarria nie pomija tego aspektu. Zwraca uwagę na znaczenie właściwego rozumienia zasad sztuki wojennej w kontekście doboru i sposobu praktykowania określonej strategii wojskowej, co świadczy o kompleksowym ujęciu omawianej problematyki. Do najważniejszych zasad sztuki wojennej zalicza: celowość, manewr, zaskoczenie, koncentrację, ekonomię sił, aktywność, ubezpieczenie, prostotę oraz jednoosobowe kierowanie i dowodzenie.

Jak już wspomniano, autor uwypukla wagę określonych zdolności do prowadzenia działań przez siły zbrojne we wszystkich domenach. Posiadanie tych zdolności warunkowane jest stopniem rozwoju naukowego i technologicznego. Czynniki te mają istotny wpływ na wybór i wdrożenie najtrafniejszej w danych

warunkach strategii wojskowej. Jest to, jak wskazuje Echevarria, praktyczny wymiar strategii wojskowej.

W poszczególnych rozdziałach autor charakteryzuje, w sposób przejrzysty, zidentyfikowane rodzaje strategii wojskowej. Często odnosi się do przykładów historycznych, co ułatwia czytelnikowi zrozumienie istoty opisywanych strategii. Odwołuje się przy tym nie tylko do kanonów sztuki wojennej, takich jak bitwa pod Kannami z roku 216 p.n.e., lecz także przybliża mniej znane okoliczności stosowania specyficznych strategii wojskowych, na przykład te, które wynikają z działalności różnorodnych grup terrorystycznych czy powstańczych. Takie podejście umożliwia pogłębienie wiedzy z zakresu historii wojen oraz historii wojskowości i jest zachętą dla czytelnika do dalszej eksploracji omawianego obszaru. Dodatkowo ciekawym zabiegiem inspirującym odbiorców do poszerzania horyzontów w obrębie praktycznych uwarunkowań wdrażania założeń strategii wojskowej jest odwołanie się autora do modelu pięciu pierścieni Johna Wardena oraz do tak zwanej pętli OODA.

Środowisko bezpieczeństwa pierwszej połowy XXI wieku jest coraz bardziej złożone i dynamiczne. Treści zawarte w tej książce odnoszą się do tej skomplikowanej sytuacji i identyfikują warunki konieczne do skutecznej implementacji konkretnej strategii wojskowej, co jest istotne w szczególności dla tych czytelników, którzy są już po części zaznajomieni z zasadami projektowania i planowania użycia sił zbrojnych. Jest to bardzo istotne, ponieważ teoria i praktyka projektowo-planistyczna wymaga od oficerów i specjalistów z dziedziny bezpieczeństwa „wychodzenia poza dostarczone informacje”. Publikacja Echevarrii może stanowić zachętę dla odbiorców do nabywania zdolności do wieloaspektowego postrzegania strategii wojskowych. Pomaga również w kształtowaniu umiejętności przewidywania tego, czym może skutkować zastosowanie takiej, a nie innej strategii wojskowej. Wynika to zarówno ze statycznego, jednostronnego przedstawienia analizowanych strategii, jak i z ujęcia ich w relacjach między sobą. Autor stara się w ten sposób wyczulać czytelnika na to, że

strategie wojskowe nie funkcjonują w oderwaniu od siebie nawzajem, lecz mogą się przeplatać i uzupełniać.

Proces osiągnięcia celów, w szczególności politycznych i strategicznych, bardzo rzadko zachodzi wskutek jednostkowych czy krótkoterminowych działań. Najczęściej wymaga czasu i tak zwanego fazowania, czyli dochodzenia do celów w sposób stopniowy. Wiąże się to ze wspomnianą złożonością środowiska bezpieczeństwa. Dobór właściwej strategii, a następnie jej odpowiednie fazowanie w planie działania, nie jest tylko czynnością mechaniczną, ale wyraża głębokie zrozumienie istoty i konsekwencji wdrożenia danej strategii. Oznacza to, że wybór najlepszej z możliwych strategii wynika z umiejętności przewidywania efektów jej zastosowania. Dobrym zilustrowaniem tej sytuacji i wymogu jest postawa wobec Mu'ammara Kaddafiego i skutki podjętych względem niego działań. Jak zauważył ekspert francuskiego Instytutu Stosunków Międzynarodowych i Strategicznych Jean-Vincent Brisset, po obaleniu Mu'ammara Kaddafiego w 2011 roku międzynarodową koalicję „zaskoczył duży opór sił Kaddafiego oraz słabość libijskich sił powstańczych”. Spodziewano się, że Kaddafi jest znienawidzony przez całą ludność, podobnie jak Ben Ali w Tunezji i Mubarak w Egipcie. Okazało się jednak, że niemało ludzi pozostało mu wiernych mimo wielu dni walki i licznych ofiar w jego oddziałach. Powstańcy nie reprezentowali więc całej ludności libijskiej. W efekcie zdestabilizowanie Libii i regionu przynosi dziś Europie rosnące zagrożenia wynikające choćby z nielegalnej migracji. W tym przypadku strategia dekapitacji, którą zastosowano, okazała się zatem złym wyborem z punktu widzenia bezpieczeństwa regionalnego w perspektywie średnio- i długoterminowej.

Echevarria w swojej publikacji wychodzi naprzeciw wymogom projektowania i planowania działań z użyciem sił zbrojnych w złożonym środowisku bezpieczeństwa. Wskazuje na potencjalne skutki stosowania określonych strategii wojskowych. Określa warunki ich wdrożenia, a także tworzy przydatne schematy ich użycia. Jego książka może być cenna i przydatna dla osób zajmujących się problematyką projektowania i planowania

użycia sił i środków, w szczególności militarnych, ale także pozamilitarnych, w obszarze kształtowania środowiska bezpieczeństwa państwa.

Podsumowując, prezentowana książka bardzo syntetycznie ujmuje tematykę strategii wojskowej. Porządkuje w sposób wieloaspektowy zasady stosowania określonych rodzajów strategii wojskowej. Inspiruje czytelników, a nie zniechęca trudnym językiem czy skomplikowanymi, zbyt szczegółowymi opisami. Wskazuje na istotę podjętej problematyki, nie gubiąc przy tym najważniejszych szczegółów. To bardzo cenne opracowanie dla każdego teoretyka i praktyka wojskowości – zarówno początkującego, jak i bardziej zaawansowanego. Jest wartościowym źródłem wiedzy i kształtowania potencjału intelektualnego, który obok potencjału materiałowo-technicznego oraz morale do walki ma ogromne znaczenie w nabywaniu kompetencji w zakresie projektowania i planowania użycia sił zbrojnych w procesie osiągnięcia celów polityki państwa.

Robert Rosa

Spis ilustracji

1.	Bitwa pod Kannami, 216 p.n.e.	33
2.	Kampania Napoleona pod Ulm, 1805	35
3.	Niemiecki atak na Francję podczas II wojny światowej, 1940 Mapa narysowana przez Paula Simmonsa	38
4.	Pętla OODA Boyda	40
5.	Żołnierze amerykańscy i ukraińscy prowadzący szkolenie z użyciem ostrej amunicji na Ukrainie, styczeń 2016 Zdjęcie armii autorstwa sierżanta sztabowego Adriany M. Diaz-Brown	72
6.	Kampania antyterrorystyczna w nowojorskim metrze Zdjęcie autorstwa Davida Pervina	103
7.	Pięć pierścieni Wardena, model	118
8.	Dron Predator USA lecący nad Kalifornią, 2012 Zdjęcie Sił Powietrznych USA autorstwa sierżanta technicznego Efraina Lopeza	120
9.	Wojna w cyberprzestrzeni Zdjęcie DARPA	128
10.	Tweet autorstwa Anonymous Collective	129

Prolog

Znaczenie strategii na drodze do zwycięstwa ilustruje rozmowa między dwoma pułkownikami, amerykańskim i wietnamskim, która miała miejsce w 1975 roku podczas negocjacji kończącej wojnę w Wietnamie. Harry G. Summers Jr.: „Wiesz, że nigdy nie pokonałeś nas na polu bitwy”. Jego północnowietnamski odpowiednik, pułkownik Tu, zatrzymał się na chwilę, a następnie odpowiedział: „To może być prawda, ale to nieistotne”. Ta wymiana zdań obrazuje niedociągnięcia w myśleniu strategicznym Stanów Zjednoczonych podczas wojny w Wietnamie. Wygrane bitwy to nie wszystko. Niezbędna jest bowiem strategia wojskowa, która porządkuje ich przebieg, a następnie przynosi dobre efekty w czasie i przestrzeni. Poświęcenie dużej ilości zasobów przez Stany Zjednoczone nie przełożyło się na wygraną wojny wietnamskiej. Uznano, że powodem tego był brak strategii wojskowej. Żadna strategia wojskowa nie gwarantuje zwycięstwa, ale zastosowanie nieodpowiedniej prowadzi do porażki. Z kolei odpowiednia strategia wojskowa zwiększa szansę na zwycięstwo, nawet jeśli na drodze do niego przydarzają się niepowodzenia lub porażki. Strategia wojskowa jest istotna w przypadku każdego konfliktu lub użycia siły zbrojnej. Nowe technologie, takie jak broń nuklearna czy działania w cyberprzestrzeni, są źródłem nowych możliwości i jednocześnie ograniczeń, ale nie wyeliminowały znaczenia posiadania dobrej strategii.

Rozdział 1

Czym jest strategia wojskowa?

Strategia wojskowa to teoria i praktyka działań, których istotą jest ograniczenie zdolności i woli do prowadzenia walki u przeciwnika aż do momentu osiągnięcia założonego celu. Działania te mają miejsce zarówno w czasie wojny, jak i pokoju oraz mogą obejmować bezpośrednie lub pośrednie użycie siły militarnej. Obniżenie zdolności do walki i morale strony przeciwnej osiągnięte jest poprzez budowanie przewagi ilościowej i jakościowej w sile militarnej, jeszcze zanim rozpoczną się działania zbrojne.

Główne zadanie strategii wojskowej polega na przeciwdziałaniu mocnym stronom przeciwnika przy jednoczesnym wyzyskiwaniu jego słabości. Takie podejście zwiększa prawdopodobieństwo osiągnięcia przyjętych celów.

W praktyce istotą strategii jest przechytrzenie przeciwnika nie tylko w aspekcie militarnym, lecz także dyplomatycznym, a jeśli to możliwe, ekonomicznym i kulturowym, nawet przed podjęciem walki zbrojnej i na długo po jej zakończeniu, zarówno w wymiarze globalnym, jak i lokalnym. Aby osiągnąć te cele, niezbędne jest przeprowadzenie odpowiednich analiz strategicznych dotyczących przeciwnika, ale też własnych sił i środków. Bardzo często w ramach analizy strategicznej redefiniuje się cele oraz wprowadza zmiany w trakcie działania. Iteracje w zakresie celów i sposobów działania kończą się po osiągnięciu celu lub celów przez jedną ze stron.

Klasyfikacja strategii wojskowej

Strategia wojskowa była różnie definiowana na przestrzeni dziejów. Sun Tzu pojmował ją w kategoriach zdobywania przewagi materialnej i moralnej, tak aby bitwa została wygrana, zanim się ją stoczy. Antoine-Henri de Jomini, szwajcarski teoretyk wojskowy, uważał, że istota strategii polega na manewrowaniu w celu zdobycia przewagi pozycyjnej. Dziewiętnastowieczny pruski teoretyk wojskowy Carl von Clausewitz dokonał zaś wyraźnego rozróżnienia między taktyką a strategią. Taktykę definiował jako użycie sił zbrojnych w celu wygrania potyczek, natomiast strategię jako „wykorzystanie potyczek w celu osiągnięcia celu wojny”. Z kolei szef sztabu generalnego pruskiej armii w XIX wieku Helmuth von Moltke pod pojęciem strategii rozumiał zdolność dostosowania się do zmieniających się okoliczności wojny aż do momentu osiągnięcia zwycięstwa. Dla porównania brytyjski krytyk wojskowy XX wieku sir Basil H. Liddell Hart zdefiniował strategię jako „sztukę rozdziału i użycia środków wojskowych w celu osiągnięcia celów polityki”. Wybitny brytyjski uczoney Lawrence Freedman sugeruje natomiast, że strategia jest sztuką zdobywania władzy. Niektórzy współcześni historycy postrzegają strategię jako długoterminową wizję i podkreślają, że koniecznie wymaga planowania i podejmowania decyzji. Współcześni teoretycy strategii, na przykład Colin Gray, przedstawiają ją metaforycznie – jako pomost łączący cele polityczne i środki militarne. Hew Strachan dostrzega w strategii zjawisko dialektyki pomiędzy tym, co pragnie się osiągnąć, a tym, co jest możliwe do osiągnięcia. Jeszcze inni charakteryzują strategię jako intelektualną grę, która nadaje strukturę i spójność wysiłkom w czasie wojny lub pokoju, a zatem łączy w sobie cele polityczne, strategiczne, operacyjne i w końcu taktyczne.

Jak widać, jest wiele sposobów pojmowania strategii. Niekiedy nawet w wywodach ekspertów zaciera się różnica pomiędzy strategią wojskową a strategią w rozumieniu ogólnym. Każda z definicji strategii podkreśla jakiś jej aspekt – historyczny,

polityczny lub militarny. Wynika to z tego, że teoria i praktyka strategii ewoluowały wraz ze zmianami dotyczącymi prowadzenia wojny. Przykładem jest rozumienie strategii przez Jominiego. Nie odbiegało ono zbyt od definicji zaproponowanej przez Niccolò Machiavellego, który strategię określił jako sztukę prowadzenia wojny. Zatem pojęcia strategii i sztuki prowadzenia wojny były niekiedy synonimami. Niemniej jednak od wojny Hannibala z Rzymem do agresji Władimira Putina na Ukrainę praktyka strategii wojskowej zawsze sprowadzała się do znajdowania sposobów na zmniejszanie materialnych możliwości przeciwnika i jego woli walki z uwzględnieniem własnych celów. Aby rzucić ostrzejsze światło na cechy strategii wojskowej, możemy porównać ją do tego, co niektórzy eksperci nazywają wielką strategią.

Strategia wojskowa odnosi się do „działalności” lub troski generała. Pojęcie strategii długo kojarzono ze sposobem jego rozumienia przypadającym na VIII wiek, które z kolei nawiązuje do dwóch greckich terminów: *strategike episteme* (wiedzy generałów) i *strategon sophia* (mądrości generałów). Strategia była zatem połączeniem obiektywnej wiedzy i subiektywnych umiejętności, żeby nie powiedzieć talentów, dowódcy. Wielka strategia jest przedmiotem zainteresowania zarówno polityków, jak i generacji. Celem działania strategów jest stworzenie przewagi, uprzedzenie działań przeciwnika niezależnie od tego, czy cel ma charakter defensywny czy ofensywny. Najczęściej osiągnięte jest to poprzez budowanie sojuszy i koalicji, a także ratyfikowanie traktatów i porozumień mających na celu zwiększenie lub zachowanie swojej potęgi w stosunku do rywali. Jednym z podstawowych zadań strategów jest przeprowadzenie analizy kosztów i zysków wynikających z określonego konfliktu zbrojnego. Ma ona na celu określenie warunków prowadzenia konfliktu, przy których dochodzi do maksymalizacji zysków, przy jednoczesnej minimalizacji strat. Dodatkowo wielcy strategowie dbają o nawiązanie jak najbardziej korzystnych sojuszy, które są elementem realizacji interesów narodowych, a także odgrywają ogromną rolę w nadaniu

im określonych priorytetów¹, tak aby ich osiągnięcie nie wykluczało się wzajemnie. Wobec powyższych działań podkreśla się, że założenia strategii wojskowej wynikają z założeń tak zwanej wielkiej strategii. Podejście takie zapewnia spójność treści, celów i ich priorytetów. Cechą charakterystyczną wyszczególnionych strategii jest ich, a raczej powinien być, otwarty charakter, który wyraża się w adaptacyjności w środowisku bezpieczeństwa. Niekiedy strategia wojskowa może warunkować „wielką strategię”, szczególnie w tych przypadkach, kiedy ich ucieleśnieniem jest jedna i ta sama osoba, jak było w przypadku Napoleona. Sytuacja ta ma oczywiście wady i zalety. Wadą jest to, że w przypadku tak silnej osobowości, jaką był Napoleon, błąd lub brak zdecydowania w realizowaniu jednej z przyjętych strategii wpływa negatywnie na drugą, zaś w przypadku względnej i okresowej ich rozdzielności taki efekt jest minimalizowany. Przykładem jest rada starszych Kartaginy, w której doszło do rozdzwiewku w zakresie ustalenia ważności założonych celów. Dla jednej z frakcji większą wagę miało osiągnięcie celów na lądzie, czyli podbicie określonych terytoriów, zaś dla drugiej panowanie w akwenie Morza Śródziemnego. Brak zgodności członków rady wpłynął negatywnie na wolę polityczną oraz obniżył determinację w realizowaniu celów podczas serii wojen z Rzymem.

W dzisiejszym rozumieniu tak zwana wielka strategia dotyczy strategii sojuszniczej lub koalicyjnej, lub strategii państwowej (strategii bezpieczeństwa narodowego). W ramach strategii sojuszniczej określone są cele dla poszczególnych członków sojuszu. Jej przykładem jest Pakt Północnoatlantycki². Z kolei w strategii bezpieczeństwa narodowego ujmowane są cele dla danego podmiotu państwowego w takich obszarach, jak: dyplomacja, gospodarka, siły zbrojne i inne. Ciekawym przykładem takiej strategii była strategia NATO w okresie zimnej wojny, która była strategią sojuszniczą dla

¹ Interesy narodowe mogą mieć charakter krótko- lub długoterminowy [przytłum.].

² Pakt Północnoatlantycki – North Atlantic Treaty Organization (NATO).

członków NATO, a jednocześnie w dużym zakresie strategią bezpieczeństwa narodowego dla Stanów Zjednoczonych.

Aktualnie w literaturze przedmiotu w odniesieniu do sił zbrojnych i ich roli w realizacji celów polityki państwa stosuje się pojęcie strategii wojskowej, której towarzyszy szereg dokumentów wykonawczych, zwykle odnoszących się do danego kierunku czy planowanego teatru działań wojennych. Strategia wojskowa bazuje na informacjach dotyczących sposobu wykorzystania siły militarnej w procesie osiągania celów politycznych. Opis sposobu użycia sił zbrojnych na danym terenie, jak już wspomniano, jest zawarty w dokumentach uzupełniających do strategii wojskowej. Mogą to być plany regionalne dotyczące działania lub jego kierunku na określonym obszarze geograficznym. W zależności od specyfiki miejsca różne mogą być cele działania sił zbrojnych. Przykładem jest rejon Europy Środkowej albo Półwysep Koreański, gdzie zasadniczym celem działania amerykańskich sił zbrojnych było odstraszenie. Inne cele towarzyszyły strategii wojskowej ukierunkowanej na region Bliskiego Wschodu i Ameryki Łacińskiej. W tym przypadku strategia wojskowa polegała na wymuszeniu (strategia przymusu) określonych postaw. Zatem regionalność bądź specyficzność danej strategii wojskowej są jej cechami. Dzięki nim można mówić o wielopoziomowości strategii wojskowej, szczególnie w odniesieniu do mocarstw zaangażowanych w kształtowanie środowiska bezpieczeństwa w różnych regionach świata.

Tworzenie strategii wojskowej

Analizując strategię wojskową, współcześni badacze zwracają uwagę na jej cele, sposoby działania oraz zasoby (środki). Autorem tego podejścia jest Arthur F. Lykke. Do podstawowych celów zalicza się: odstraszenie, przekonywanie, wymuszanie, podporządkowanie lub pobicie przeciwnika. Sposoby działania wykorzystywane w strategii wojskowej zasadniczo sprowadzają się do stosowanych metod osiągania celów. Zasoby (środki)